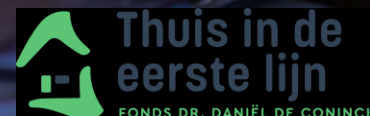

Belang en bijdrage van een sociale benadering van gezondheid en welzijn in de eerste lijn

Prof. dr. Koen Hermans
LUCAS KU Leuven

Welkom

Op de Belgische Conferentie voor de eerste lijn 2023

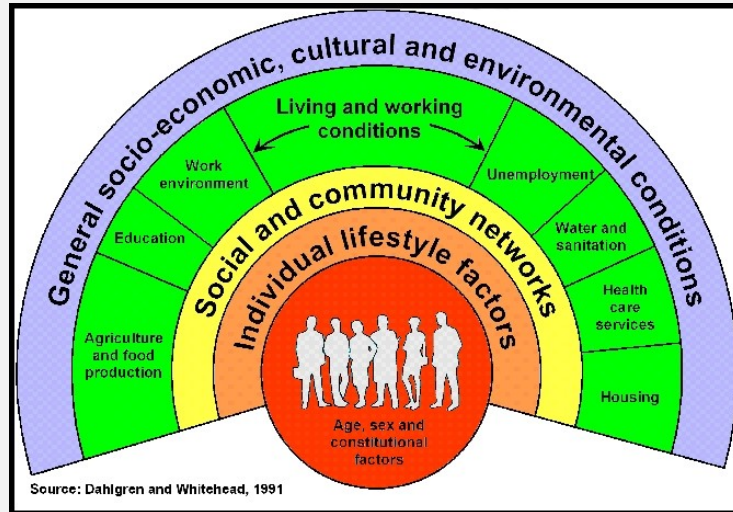

Componenten van
een 'sociale'
benadering van
gezondheid en zorg

1. Inspelen op structurele determinanten van gezondheid (Marmot, WHO,...)
2. Sociale verbondenheid als structurele determinant van gezondheid
3. Verbeteren van toegankelijkheid van zorg
4. Focus op 'underserved populations'
5. Bijdrage van sociaal werkers aan geïntegreerde zorg op de eerste lijn
6. Inclusieve invulling van de 'eerste lijn'

Structurele determinanten van gezondheid en welzijn

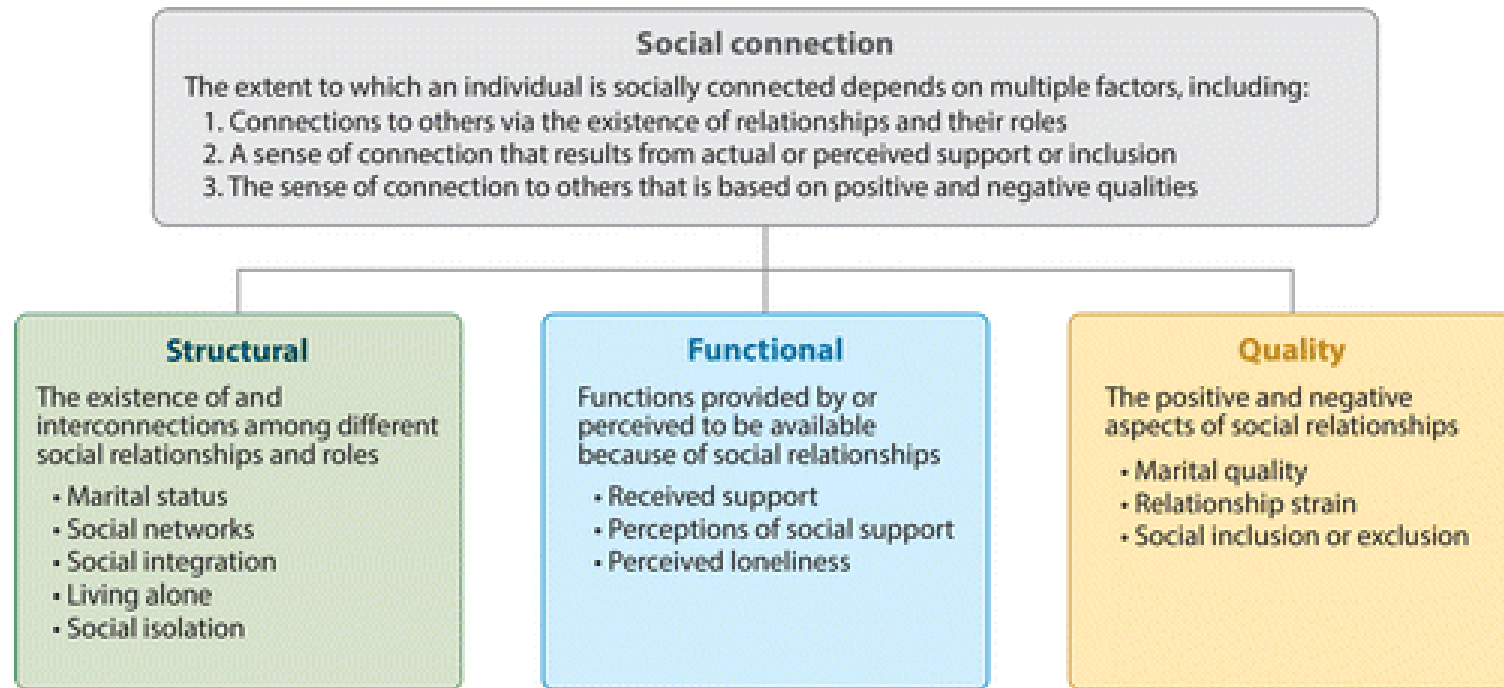
- Levensverwachting, gezonde jaren, subjectieve gezondheid en uitstel van zorg
- Interventies gericht op leefomstandigheden

- Wonen
- Werk
- Dagbesteding
- Toegang tot diensten
- ...

Sociale verbondenheid als 'nieuwe' sociale determinant van gezondheid:

 Holt-Lunstad J. 2022
Annu. Rev. Public Health 43:193–213

versterken van sociale relaties
'belonging': gevoel erbij te horen

Toegang tot gezondheidszorg: Levecque et al (2013)

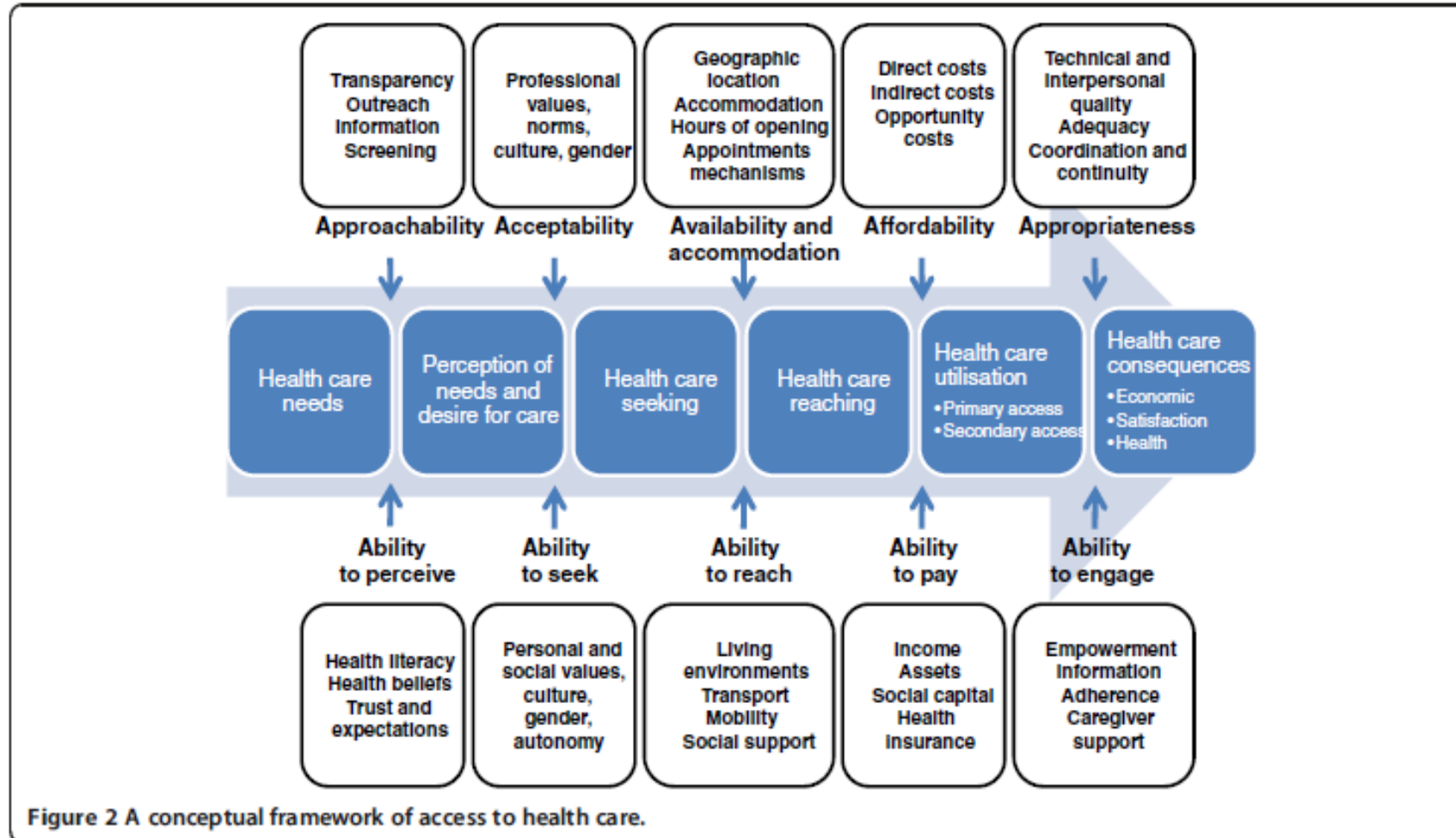

Figure 2 A conceptual framework of access to health care.

Kernelementen van model van Levecque et al (2013)

- Dynamische, procesmatige benadering: niet enkel 'toeleiden' of 'geraken tot bij de juiste aanbieder', maar ook de 'juiste' hulp krijgen
  - Toegankelijkheid wordt bepaald door vraagzijde én organisatie van het zorgsysteem
  - Verschuiven van verantwoordelijkheid van individu naar zorgsysteem
  - Van 'kwetsbare groepen' naar 'underserved' doelgroepen
-

Bijdrage van sociaal werk aan geïntegreerde zorg

Health benefits of primary care social work for adults with complex health and social needs: a systematic review

Jules McGregor MA (Hons) MSW MRes¹, Stewart W. Mercer MBChB PhD FRCGP² and Fiona M. Harris MA PhD³
¹Health and Social Care Department, City of Edinburgh Council, Edinburgh, UK, ²Department of Primary Care Research, University of Glasgow, Glasgow, UK and ³NMAHP Research Unit, University of Stirling, Stirling, UK

What is known about this topic

- Multimorbidity is common, even in the working age population.
- In deprived areas, psychological distress has been identified as the most significant co-morbidity.
- Effective treatment and self-management are undermined by patients' complex social need and low quality of life.

What this paper adds

- Patients with complex health and social needs may derive measurable improvements in subjective health, functioning and self-management and reduced psychosocial morbidity.
- Interventions with a dual individual/social focus may enable patients to make better health decisions.
- Social work interventions may help to reduce the burden of chronic psychosocial need on clinicians and contribute to identifying at-risk groups.

Bijdrage van sociaal werkers aan geïntegreerde eerstelijns teams

1. Bijdrage aan gedragsverandering
2. Zorgcoördinatie
3. Verbindingspersoon naar andere diensten (“sociale kaart”)

Integrated Primary Care and Social Work: A Systematic Review

Mark W. Fraser, Brianna M. Lombardi, Shiyu Wu, Lisa de Saxe Zerden, Erica L. Richman, and Erin P. Fraher

[PDF](#) [PDF PLUS](#) [Abstract](#) [Full Text](#) [Supplemental Material](#)

Abstract

Objective: Behavioral and physical health services are increasingly being integrated, with care provided by interprofessional teams of physicians, nurses, social workers, and other professionals. The objective of this study was to describe the functions of social workers on interprofessional teams in primary care and to assess the impact of interprofessional teams that include social workers in integrated care settings. **Method:** We undertook a systematic review of randomized controlled trials (RCTs) of routine vs. integrated primary care where social workers served on interprofessional teams. A 5-phase search process to identify RCTs from 9 electronic databases and the gray literature published between 2000 and 2016 was used. We calculated effect sizes across identified studies and conducted 2 subsample meta-analyses for behavioral health outcomes. **Results:** The searches recovered 502 citations. After screening, 107 reports were retained for a full-text review, and 32 of those (from 26 RCTs) met study criteria. In the 26 RCTs, social workers engaged in 3 patient-centered activities: behavioral health treatment, care management, and referral for social services. **Conclusion:** Although mixed, the findings suggest that, compared to routine services, integrated primary care provided by interprofessional teams that include social workers significantly improves the behavioral health and care of patients.

Samenwerking met 'social services'

A population-based approach to integrated healthcare delivery: a scoping review of clinical care and public health collaboration

Mohammad Shahzad , Ross Upshur, Peter Donnelly, Aamir Bharmal, Xiaolin Wei, Patrick Feng & Adalsteinn D. Brown

BMC Public Health 19, Article number: 708 (2019) | [Cite this article](#)

Table 1 Synergy 1 – Coordinating healthcare services

Intervention	Key features
A. Coordinate clinical services with community services (across different sites)	Combining clinical services (diagnosis, prevention, treatment rehabilitation) with: <ol style="list-style-type: none"> 1. Counseling and educational services directed at personal risk behaviors, the management of particular health problems, the use of health services etc. 2. Outreach and case management services to identify health needs of individuals and promote compliance with complex treatment programs
B. Bring other sector's personnel (E.g. public health) to existing practice sites	<ol style="list-style-type: none"> 1. PC sites can lease certain services from PH departments, and vice versa 2. Organizations can hire or contract professionals with expertise or experience in providing a desired service 3. PC or PH sites bring in outside personnel to provide individual-level support services for patients
C. Establish "one-stop" centers (geographic proximity)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Co-location of both sectors' services to promote geographical proximity of PC and PH professionals and programs 2.

'social workers', 'social services', 'community services' : what's in a name ?

Continuüm van nulde lijn, 0,5^{de} lijn en sociaal werk(ers) op de eerste lijn

Krachtlijnen van Sterk Sociaal Werk

(Vandekinderen et al, 2019)

Generalistisch werken

Nabijheid

Procesgericht werken

Verbindend werken

Politisierend werken

De pandemie als 'bijzondere' periode voor het sociaal werk op de eerste lijn (Hermans, 2021)

- Zichtbaar maken van uitsluiting
- Bereiken van 'underserved' doelgroepen
- Proberen doorbreken van isolement
- Verbindingen maken met maatschappelijke instituties (zorg, onderwijs,...)
- Politiseren door ongelijkheden op de beleidsagenda te zetten

Sociale benadering van gezondheid: take home messages

Inspelen op structurele determinanten en verbeteren van toegankelijkheid van zorg als continuë uitdaging

---

Sociale verbondenheid niet enkel een middel maar een doel op zich

---

‘Underserved’ populaties in plaats van kwetsbare groepen

Evidentie over rol sociaal werkers en ‘community services’ in de eerstelijnszorg is overtuigend

---

‘Community services’: een (onverzichtelijk) huis met vele kamers

---

Sociaal werk op nulde en eerste lijn als gelijkwaardige en volwaardige partner in de eerstelijnszorg

---

Fricities tussen ‘zorgbenadering’ en ‘sociale’ benadering toelaten en benutten

Bedankt!

